

Interpelacja nr 23/2011

W sprawie: wyjaśnienia stanu prawnego Kanału Radunia jako urządzenia wodnego.

- **Ryszard Jędrzejczak**

Kanał Radunia stanowiący urządzenie wodne w rozumieniu przepisu art. 9 ust. 1 pkt. 19 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tj. Dz. U. z 2005 r. Nr 239 poz. 2019 wraz z późn. zm.), przepływający przez obszary: Powiatu Gdańskiego z siedzibą w Pruszczu Gdańskim oraz Gminy Miasta Gdańska - według posiadanej przeze mnie wiedzy opartej o dostępne niektóre dokumenty prawne i urzędowe, pozwalam sobie ze swojej strony zaznaczyć co następuje:

1. W okresie lat (1992 - 1996) ówczesny Wojewoda Gdański wydał 23 decyzje komunalizacyjne stwierdzające nieodpłatne nabycie z mocy prawa przez Gminę Miasta Gdańska nieruchomości wchodzących w skład gruntów pokrytych wodami płynącymi dotyczącymi Kanału Radunia.
2. Z kolei pismem z dnia 19 marca 2003 r. Nr WGI 0704-6(2003) Prezydenta Miasta Gdańska, skierowanym do Wojewody Pomorskiego wszczęto postępowanie administracyjne o uchylenie tym decyzji komunalizacyjnych, w wyniku którego po przekazaniu do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, tenże organ w ciągu 2003 r. wydał trzy decyzje ostateczne stwierdzające nieważność w trybie art. 156 paragr. 1 Kpa. Wszystkich 23 decyzji komunalizacyjnych Wojewody Gdańskiego wydanych w okresie lat (1992 - 1996).
3. W międzyczasie, Ministerstwo środowiska, Departament Zasobów Wodnych pismem z dnia 12 lutego 2004 r. skierowanym do Burmistrza Miasta Pruszcz Gdański wskazuje między innymi, że:
 - a) Obwałowanie Kanału Radunia i związane z nim urządzenia to w kontekście przepisów własności odrębnego od gruntu pod kanałem i obwałowaniami.
 - b) W ewidencji gruntów odnośnie Kanału Radunia figuruje Skarb Państwa jako wyłączny właściciel samego gruntu bez wskazania powiatu jako właściciela samych wód płynących Kanału Radunia.

W tym kontekście zaczęto również wskazywać, że same wody płynące Kanału Radunia stanowią własność Województwa Pomorskiego lub że Marszałek Województwa Pomorskiego wykonuje uprawnienia właścicielskie w stosunku do wód płynących Kanału Radunia w imieniu Skarbu Państwa na podstawie przepisu art. 11 ust. 1 pkt 4 cytowanej ustawy Prawo Wodne, a ściślej rzecz biorąc przez użyte w tym przepisie na końcu sformułowanie o treści: (... oraz w stosunku do pozostałych wód niewymienionych w pkt. 1-3."
4. Ponadto w dniu 20 lutego 2004 r. Marszałek Województwa Pomorskiego zawarł z Wojewodą pomorskim, Prezydentem Miasta Gdańska, Burmistrzem Miasta Pruszcz Gdański i Wójtem Gminy Pruszcz Gdański POROZUMIENIE w sprawie działań organizacyjno - technicznych związanych z Kanałem Radunia. Na podstawie tego porozumienia Marszałek Województwa Pomorskiego został obciążony zadaniami angażującymi dla ich realizacji środkami finansowymi z budżetu województwa.

W związku z powyższym uprzejmie proszę Prezydium Sejmiku Województwa Pomorskiego o umieszczenie w porządku obrad sesji Sejmiku punktu dotyczącego pozycji prawnej Marszałka Województwa Pomorskiego w stosunku do Kanału Radunia (tj. jego wód płynących i gruntu pokrytego tymi wodami) powołując się na art. 11 ust. 1 pkt. 4) ustawy Prawo wodne wraz ze zobowiązaniem pana Marszałka Województwa Pomorskiego do podania informacji, czy w oparciu o cyt. POROZUMIENIE z 20 lutego 2004 r. z budżetu województwa były przeznaczone środki na cele utrzymania i modernizacji Kanału Radunia, a jeśli tak to w jakiej wysokości w poszczególnych latach po podpisaniu tego porozumienia.

Odpowiadając na Pana interpelację z dnia 15 marca 2011 r. w sprawie wyjaśnienia stanu prawnego Kanału Raduni jako urządzenia wodnego, informuję, co następuje.

Kanał Raduni, wybudowany w XIV wieku jako sztuczne koryto dla doprowadzenia wody do Wielkiego Młyna w Gdańsku, celów obronnych miasta (fosa) oraz zabezpieczenia miasta w wodę pitną, dawno zatracił swoje pierwotne funkcje i aktualnie służy wyłącznie do:

- odprowadzenia wód z kanalizacji deszczowej (ścieków) z obszaru zlewni prawie całkowicie zurbanizowanej, stanowiącej aż 67,9% całego obszaru zlewni tego Kanału (dane z 2002 r.),
- odprowadzenia wody (6,8 m³/sek) pochodzącej z rozdziału wód rzeki Raduni na hydrowęzle w Pruszczu Gdańskim dla potrzeb elektrowni wodnej,
- ochrony przed powodzią najniżej położonych i zabudowanych obszarów miasta Gdańska oraz Pruszcza Gdańskiego, zlokalizowanych między tym Kanałem a rzeką Radunią, zagrożonych powodziami wyłącznie od wód burzowych spływających ze zurbanizowanej części zlewni,
- odprowadzenia wód deszczowych z pozostałego obszaru zlewni, których ilość stanowi zaledwie ok. 5% całkowitej ilości wód spływających ze zlewni tego Kanału.

Kanał Raduni nie jest ciekim naturalnym, dlatego też nie podlega regulacjom prawnym zawartym w art. 11 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2005 r., Nr 239, poz. 2019 ze zm.). Przedmiotowy Kanał nie jest również urządzeniem melioracji wodnych podstawowych, których utrzymanie realizuje Marszałek Województwa Pomorskiego, jako zadanie z zakresu administracji rządowej, gdyż nigdy nie służył i nie służy regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby, ułatwienia jej uprawy oraz ochronie użytków rolnych przed powodzią, tj. celom określonym w art. 70 ust. 1 ustawy Prawo wodne.

Kanał Raduni, w świetle art. 9 ust. 1 pkt 19 lit. a ustawy Prawo wodne, stanowi urządzenie wodne w stosunku do którego ustalenie praw właścicielskich nie podlega regulacjom prawnym zawartym w tej ustawie, a mają w tym zakresie zastosowanie przepisy ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2010 r., Nr 102, poz. 651 ze zm.). Wg aktualnej ewidencji gruntów, grunt pod wodą Kanału Raduni stanowi własność Skarbu Państwa. Zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami, organem reprezentującym Skarb Państwa w sprawach gospodarowania nieruchomościami jest właściwy starosta, wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej.

Powyższe stanowisko potwierdza również pismo Ministerstwa Środowiska z dnia 29 maja 2003 r. nr ZUuw-274/078-6(2)/2003/mp, w którym wskazano, że „Kanał Raduni nie jest ciekiem naturalnym, nie może być przedmiotem Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie śródlądowych wód powierzchniowych lub ich części stanowiących własność publiczną.” Wyjaśniono ponadto, iż „zagadnienia związane z ustalaniem praw właścicielskich urządzeń wodnych nie podlegają regulacjom zawartym w ustawie z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne. Mają tu zastosowanie przepisy ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami”.

Informuję równocześnie, iż zgodnie z opracowaniem „Program inwestycyjny, zabezpieczenie przeciwpowodziowe miasta Gdańska od wód ze zlewni Kanału Raduni” całkowita powierzchnia zlewni tego Kanału wynosi ok. 5290 ha, w tym powierzchnia zurbanizowana ok. 3590 ha. Uwzględniając różnicowanie wielkości współczynników spływu wód z powierzchni zlewni (wielkość spływu wód kanalizacją burzową z powierzchni zurbanizowanej i niewspółmiernie mniejszą wielkość tego spływu z powierzchni niezabudowanej – rolniczej), udział Marszałka Województwa Pomorskiego, w odniesieniu do wielkości spływu wód z powierzchni niezabudowanej – rolniczej, w utrzymaniu Kanału Raduni wynosi zaledwie ok. 5% kosztów jego konserwacji i eksploatacji i jest znikomy w stosunku do korzyści odnoszonych z funkcjonowania tego urządzenia wodnego przez pozostałe podmioty, a zwłaszcza Miasto Gdańsk – 83,2%.

Biorąc pod uwagę niewspółmiernie duży i stale zwiększający się udział powierzchni zurbanizowanej na obszarze miasta Gdańska w całej zlewni Kanału i związaną z tym wielkość wód spływających z tej części zlewni, zobowiązany do administrowania i utrzymania tego urządzenia, jako odnoszącym największe korzyści z jego funkcjonowania, winien być Prezydent Miasta Gdańska.

W związku z powyższym, Marszałek Województwa Pomorskiego pismem z dnia 20 marca 2007 r., nr DROWOŚ.I.0725/42/MW.M2/KR/2/2007 zwrócił się do Prezydenta Miasta Gdańska, jako pełniącego zadania starosty na terenie powiatu gdańskiego grodzkiego, o uregulowanie przedmiotowej sprawy poprzez ustalenie administratora Kanału Raduni i określenie obowiązków zainteresowanych stron uwzględniających wielkość odnoszonych korzyści z funkcjonowania tego urządzenia wodnego. Uznając, że jedynym rozsądnym rozwiązaniem jest powierzenie utrzymania Kanału Raduni Prezydentowi Miasta Gdańska, posiadającemu wyspecjalizowane w tym zakresie służby z długoletnim doświadczeniem, przy partycypacji w kosztach utrzymania tego urządzenia przez pozostałe zainteresowane podmioty.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 29 czerwca 2007 r. oddalił powództwo Gminy Miasta Gdańsk przeciwko Województwu Pomorskiemu o ustalenie, iż na podstawie przepisu art. 81 ustawy Prawo wodne w zw. z art. 11 ust. 1 pkt 4 i art. 14 ww. ustawy, zobowiązany do ochrony przed powodzią, tj. zalaniem wodami płynącymi Kanałem Raduni jest pozwany Województwo Pomorskie. Sąd wskazał, iż Kanał Raduni i jego obwałowania nie są budowlą przeciwpowodziową, czyli urządzeniem melioracji wodnych podstawowych w rozumieniu art. 71 ustawy Prawo wodne, bowiem stosownie do treści wskazanego artykułu kanały wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie zalicza się do urządzeń melioracji wodnych podstawowych, jeżeli służą celom wskazanym w art. 70 ust. 1 ww. ustawy, czyli melioracji wodnej polegającej na regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby, ułatwienia jej uprawy oraz na ochronie użytków rolnych przed powodzią. Sąd podkreślił dodatkowo, że skoro Kanał Raduni nie jest urządzeniem

melioracyjnym w rozumieniu art. 70 ust. 3 ustawy Prawo wodne, to nie może mieć zastosowania przepis art. 75 ww. ustawy odnoszący się w swojej regulacji do programowania, planowania, nadzorowania wykonywania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych, w trybie, o którym mowa w art. 74 ust. 2, urządzeń melioracji wodnych podstawowych oraz utrzymywania urządzeń melioracji wodnych podstawowych przez marszałka województwa.

Informuję, iż w zakresie zawartego w dniu 20 lutego 2004 r. porozumienia w sprawie działań organizacyjno - technicznych związanych z Kanałem Raduni, w ciągu ostatnich lat nie były wydatkowane z budżetu województwa środki na modernizację i utrzymanie Kanału Raduni. Natomiast zgodnie z uchwałą nr 600/XXXV/05 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 18 lipca 2005 r. w sprawie powierzenia Miastu Gdańsk realizacji najpilniejszych prac na Kanale Raduni, przeznaczono na realizację ww. prac jednorazowo kwotę 750 000 zł, która stanowiła dotację udzieloną z budżetu państwa.

Wskazuję jednocześnie, iż Kanał Raduni znalazł się na liście indykatywnej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko przewidzianym do realizacji w ramach priorytetu III - Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska, działanie 3.1 - Retencjonowanie wody i zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego. Realizatorem inwestycji i beneficjentem środków finansowych z funduszu spójności Unii Europejskiej są Gmina Miasta Gdańska oraz powiat Gdański, których przedstawicielami są odpowiednio Prezydent Miasta Gdańska oraz Starosta Gdański.